

57661175-8	15/03/2017	י ת ד נ א מ ן - כ ו ת ר ת	עמוד 42	1	26.78x34.09
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

החידה הסעודית: לא לנו, לא לצרינו

מתחת לג'לבייה, מאחורי המסכה

ר. גיל

מבין השפנים הרבים ששלף נשיא ארה"ב מאז היבחרו, מטבע הדברים זה האחרון, העוסק בגיוס סעודיה על ידו כגורם מרכזי בקידום השלום במזרח התיכון ובהסכם ישראלי פלשתיני שהיא תסייע בתיווכו, הוא אחד המסקרנים מסוגם התופס כותרות בהתאם. עד כדי כך שהאיראנים כבר מתלוננים כי ישראל מנסה לגייס את הסעודים נגדם ומביאים הוכחות כי ראש המודיעין הסעודי ביקר בסתר בישראל בשבוע שעבר ובמסגרת הקשרים הלא רשמיים המתפתחים בין המדינות נפגש עם בכירים בירושלים ודן בסוגיות ביטחון הקשורות בוועידה האזורית בין ישראל למדינות ערב מתונות, עליה הודיע הנשיא טראמפ.

עם הפנים לישראל?

סעודיה, כמדינה שאין לישראל יחסים דיפלומטיים עמה ואף מוגדרת כמדינת אויב, הופכת אט אט לשחקן מפתח בזירה ומביאה רוחות שלום ותקווה. אחרי האביב הערבי הגדירה אותה ישראל כ"אי של יציבות" ומאז 2015 החלו להתפרסם ידיעות על התפנית ביחסי ישראל סעודיה המתחממים בעקבות אינטרסים שווים של שתיהן נגד הסכם הגרעין של המעצמות עם איראן. בשנה שעברה אף תועדה לחיצת יד היסטורית בין שר הביטחון יעלון לנסיך הסעודי טורקי אל פייסל במסגרת כנס הביטחון הלאומי במינכן. בנוסף, הגנרל בדימוס בצבא סעודיה, אנוואר עשקי, הגיע לישראל לביקור היסטורי בראשות משלחת של אנשי עסקים ואקדמיה מסעודיה ונפגש עם מנכ"ל משרד החוץ, עם מתאם הפעולות בשטחים וכן עם ח"כים מהאופוזיציה. הביקור גרר תגובות קיצוניות ממתנגדות ישראל, ובעיקר מהאיראנים שלא ראו בעין יפה את התקרבות הסעודים לישראלים. הסעודים לא הסתפקו בכך והחלו גם בתעמולה תקשורתית נגד אנטישמיות ובעד כינון יחסים עם ישראל, המחזקת שוב את ניסיונותיהם מהעבר. בעיקר ממה שמוכר כ"יוזמת השלום הסעודית", שהחלה ב־2002 ע"י יורש העצר והשליט של ערב הסעודית הנסיך עבדאללה וקבלה משנה תוקף באישור שניתן לה

בכינוס הליגה הערבית ב־2007. היוזמה, שהוגדרה בישראל כ"מעניינת מאד", מציעה הכרה סופית בישראל וסיום הסכסוך בינה לבין מדינות ערב, בתנאי שתיסוג באופן מלא משטחי רמת הגולן, רצועת עזה ויהודה ושומרון, לרבות מזרח ירושלים. היא אמנם לא התקבלה ע"י ישראל, אבל נחשבת למהלך חיובי של הסעודים המציגים פנים מתונות וידידותיות כלפי ישראל.

השיא מבחינת מה שנחשב להתקרבות בין המדינות הוא התחלת יחסי סחר ועסקאות משמעותיות הנערכות בינתיים מתחת לראדאר. ידוע כי מתקיים כיום סחר עקיף בין המדינות בתחום הפלסטיק וכי ישראל מקבלת מהם חומרי גלם דרך מתווכות שונות. במקביל הסעודים מקבלים ממנה ציוד לחקלאות, מוצרים לבית ולגינה, כלים ואריזות מזון. בד"כ דרך מפעלים טורקיים שהקימו חברות ישראליות. בנוסף, ישראל מוכרת לערב הסעודית מל"טים ומסווה את פעילותה לעסקאות נשק עימם, כאשר הציוד מועבר קודם לדרום אפריקה ורק אח"כ לערב הסעודית. הידיעות הסנסציוניות האחרונות מדברות על חברות ישראליות המסייעות לסעודים במלחמה בטרור ובמתקפות האקרים ועל אישור חשאי שמעניק משרד הביטחון לקיום עסקאות ליצוא מוצרי סייבר לסעודיה.

מאחורי המסכה

האם באמת מצאה ישראל פרטנרית חדשה לשלום ובקרב נחזה בשגרירויות המוצבות בשתי המדינות? מבחינה זו אין קונצנזוס כלל, שכן יש המסמנים את הסעודים ברשימת "הטובים" וגם אם איננה מבחינתם אוהבת ישראל מושבעת, ברור להם שהאינטרסים המשותפים הופכים אותה למדיה שאפשר לסמוך עליה. ויש הסבורים כי זו מדינה דו פרצופית המתחפשת לאוהבת ישראל, שמצג הצביעות שלה מסתיר את העוינות התככנית שהיא רוחשת תחת השטח, עם כוונות זדוניות לא פחותות מאלו של איראן, שאין ליפול בפח שלהן.

כזה הוא ג'קי חוגי הפרשן של הערבים בתחנה הצבאית. בכתבה שהוא מביא, תחת הכותרת "סעודיה המדינה מאחורי המסכה". הוא

■ האם סעודיה היא מדינה דו פרצופית - מחופשת לידידת ישראל שמחרחרת מלחמות ותוכניות השמדה תחת ישראל ומסוכנת לא פחות מאיראן או פרטנרית מתונה לשלום ולעסקאות סחר ונשק הצועדת לקראת נרמול היחסים עם ישראל? ■ הפרשן לענייני ערבים ג'קי חוגי וד"ר שאול שי מנהל המחקר של המכון למדיניות ואסטרטגיה בבינתחומי מנתחים את החידה הסעודית לאור פרסומים סנסציוניים על עסקאות חשאיות בין המדינות בחסות משרד הביטחון ועל תוכניתו של טראמפ לגייס את הסעודים למתווכי על בתוכנית השלום האזורית ■ מסירים מסכות ■

מציג את הצד הלא סימפטי האלים של ממלכת סעודיה, שתדמיתה המתונה מחפה על פנימיותה האחרת. לדבריו, סעודיה נחשבת ל"מנהיגת מחנה הטובים", אבל למרות שאיננה אויבת גלויה של ישראל ואינה תומכת ישירות בפלגים הפועלים להשמדתה, הצגתה כידידה חד משמעית של ישראל מעוותת את המציאות. שכן המשטר הסעודי נוקט בפעילות חתרנית במזרח התיכון לא פחות מזו של איראן ומחרחר ריב ומלחמה בכל זירה. בלבנון, בחימן, בעיראק ובעיקר בסוריה, שהוא שם לו למטרה למוטט את משטרה ויהי מה. בכך היא לא שונה מהאיראנים הדוגלים בטרור מתוך כוונה להחליש משטרים, אלא שהיא לדעת חוגי, לא רק עשירה מהם, אלא ערמומית בהרבה וגם נהנית מגיבוי שקט של המערב לפעולותיה. "מדובר במשטר הממולח ביותר באזור, המצוי בראשית מאבק הישרדותי קיומי, שהשלום עם ישראל ממש לא נמצא בראש מעייניו" - מדגיש ג'קי חוגי בסיום הדברים.

הכל אינטרסים

"אינטרסים זו מילת המפתח" - סבור גם ד"ר שאול שי מנהל המחקר של המכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה . לדעתו, למרות שהגישה הדתית והמסורתית של סעודיה אינה אוהדת לישראל, כמדינה פרגמטית בתפיסתה וכבעלת ברית מסורתית של ארה"ב, היא נחשבת במציאות המזרח תיכונית למרכיב מרכזי בציר הסוני המתון (כולל מצרים וירדן שהן בעלות הסכם שלום עם ישראל ומדינות מפרץ אחרות שלחלקן יש הסדרים דיפלומטיים עם ישראל) ומבחינת מדיניותה יותר קרובה לישראל מאשר מאיימת. "יש לשתי המדינות לא מעט אינטרסים משותפים, שבינתיים עובדים היטב. מאיראן הנתפסת כאיום המשמעותי ביותר באזור, שסעודיה מתנגדת נחרצות להסכם עימה, ועד המעורבות האיראנית בסוריה, עיראק ולבנון, שסעודיה מתנגדת לה ולכן פועלת לתמיכה בארגוני אופוזיציה סוריים. בנוסף, כמובילת יוזמת השלום הסעודי ועדיין מהתומכות המרכזיות ביוזמת השלום של הליגה הערבית, סעודיה היא בין המובילות להסכם שלום אזורי עם ישראל ומהווה נדבך מרכזי מאד מ־2002 עד היום בכל המהלכים הסביבתיים שפועלים בקו דומה לשל ישראל".

בשיחה עם "יתד נאמן" מסכם ג'קי חוגי: "סעודיה פועלת מתוך אינטרסים. ביחסים בין מדינות, במיוחד במצבי משבר, לפעמים אין מנוס כי אם לשקר ולהעמיד פנים למען ההישרדות, וחובה לעשות זאת, כי הברירה האחרת תביא סכנה או נזק. סעודיה היא ממלכה בעלת אויבים רבים בתוך ים של כרישים ולכן היא משתמשת בכל אמצעי להגן על עצמה. אחד מהם הוא להקדים מכה למכה כדי להחליש את אויביה. הם תוקפים אותם בשלל אמצעים, מגייסים נאמנים שיפעלו נגדם, מקימים כוח צבאי שילחם בהם, מקימים לעצמם צבא משוכלל ורוקמים בריתות אזוריות".

במענה לשאלתנו הוא סבור כי סעודיה לא פועלת נגד ישראל במכוון ומבהיר כי "ישראל לא מעניינת אותה לא כאויבת ולא כבת ברית לשלום עתידי. חשוב להבין כי היחס שלהם אלינו הוא כשל איש עסקים - מה ייצא לנו מהיהודים? גם ישראל צריכה להתייחס לסעודיה בדיוק כמו שסעודיה מתייחסת לישראל, כבדהו וחשדהו. לתבוע ממנה מה שאפשר וכל הזמן להיזהר ולעקוב אחר צרכיה, שמא יתנגשו עם שלנו. כיון שסעודיה רואה בכל מדינה או גורם באזור כלי שרת לשימושיה ותו לא".